ĢENERĀLADVOKĀTA PEDRO KRUSA VILJALONA [*PEDRO CRUZ VILLALÓN*] SECINĀJUMI,
sniegti 2015. gada 23. aprīlī[1]

Lieta C-110/14

Horatiu Ovidiu Costea
pret
SC Volksbank România SA

(Judecătoria Oradea (Rumānija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Patērētāju tiesību aizsardzība — Patērētāja jēdziens Direktīvas 93/13/EEK 2. panta b) punkta izpratnē — Kredītlīgums, ko noslēgusi fiziska persona, kas strādā advokāta profesijā — Kredīts, kas garantēts ar aizdevuma ņēmēja advokātu birojam piederošu nekustamo īpašumu — Zināšanu un profesijas ietekme uz patērētāja statusu — Kredīta mērķa noteikšana — Divējāda lietojuma līgumi Direktīvas 2011/83/ES preambulas 17. apsvēruma izpratnē — Papildlīguma ietekme uz pamatlīgumu

1. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko iesniegusi *Judecătoria Oradea* [Oradjas pirmās instances tiesa] (Rumānija), dod Tiesai iespēju lemt par patērētāja jēdzienu Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (turpmāk tekstā – "direktīva")[2] 2. panta b) punktā, atbilstoši kuram jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas ir ārpus tās amata, nodarbošanās vai profesijas, ir patērētājs.

2. Lai gan patērētāja jēdziens ir ticis interpretēts dažādās Savienības tiesību jomās, līdz šim judikatūrā nav izsmeļoši spriests par šo jēdzienu tieši direktīvas[3], kuru ir lūgts interpretēt šajā lietā, jomā. Konkrētāk, šī lieta ir īpaša, jo liek apšaubīt tiesību jomas profesionāļa patērētāja statusu saistībā ar kredītlīguma noslēgšanu, kas galvots ar nekustamo īpašumu, kurš pieder viņa individuālā advokāta birojam. Tādējādi, no vienas puses, tiek uzdots jautājums par personas personiskajām spējām un zināšanām kā patērētājam un, no otras puses, par lomas, kāda ir šai personai galvojuma papildlīgumā, ietekmi uz viņa patērētāja statusu galvenajā kredītlīgumā.

I – **Atbilstošās tiesību normas**

A – *Savienības tiesības*

3. Direktīvas preambulas 5., 10. un 16. apsvērums ir izteikti šādā redakcijā:

(5) tā kā parasti patērētāji nezina tiesību aktus, kas reglamentē preču un pakalpojumu pārdošanas līgumus citās dalībvalstīs; tā kā šo zināšanu trūkums var tos atturēt no tiešiem preču un pakalpojumu pirkšanas darījumiem citā dalībvalstī;

1 — Oriģinālvaloda – spāņu.

2 — OV L 95, 29. lpp.

3 — Tiesa ir interpretējusi šo jēdzienu saistībā ar šo direktīvu spriedumā *Cape* un *Idealservice MN RE* (C-541/99 un C-542/99, EU:C:2001:625).

[..]

(10) tā kā efektīvāku patērētāju aizsardzību var panākt, pieņemot vienveidīgus tiesību aktus negodīgu noteikumu jomā; tā kā šos tiesību aktus būtu jāattiecina uz visiem līgumiem, kas noslēgti starp pārdevējiem vai piegādātājiem un patērētājiem; tā kā tā rezultātā, cita starpā, no šīs direktīvas būtu jāizslēdz līgumi attiecībā uz nodarbinātību, līgumi attiecībā uz mantojuma tiesībām, līgumi attiecībā uz tiesībām saistībā ar ģimenes tiesībām un līgumi attiecībā uz uzņēmumu apvienošanos un iestāžu vai partnerības līgumiem;

[..]

(16) tā kā līgumu noteikumu negodīga rakstura novērtēšanu atbilstoši izvēlētiem vispārējiem kritērijiem, jo īpaši sabiedriska rakstura pārdošanas un piegāžu jomā, kur tiek sniegti kopēji pakalpojumi, ievērojot lietotāju solidaritāti, jāpapildina ar līdzekļiem dažādu iesaistīto interešu vispārēja izvērtējuma veikšanai; tā kā tam nepieciešama godprātība; tā kā, novērtējot godprātību, jāpievērš īpaša uzmanība pušu pozīcijām pie līguma slēgšanas attiecībā uz to, vai patērētājs kaut kādā veidā ticis mudināts piekrist noteikumiem un vai preces vai pakalpojumi tikuši pārdoti vai piegādāti pēc patērētāja īpaša pasūtījuma; tā kā [..] pārdevēju vai piegādātāju var uzskatīt par godprātīgu, ja tas izturas godīgi un līdzvērtīgi pret otru līguma pusi, kuras likumīgās intereses tam jāņem vērā."

4. Atbilstoši direktīvas 1. panta 1. punktam tās nolūks ir "tuvināt dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, kas tiek slēgti starp komersantiem un patērētājiem".

5. Direktīvas 2. pantā ir patērētāja un komersanta definīcijas. Atbilstoši šai normai "šajā direktīvā:

[..]

b) "patērētājs": "jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas ir ārpus tās amata, nodarbošanās vai profesijas";

c) "pārdevējs vai piegādātājs": jebkura fiziska vai juridiska persona, kura šīs direktīvas aptvertos līgumos darbojas nolūkos, kas ir saistīti ar tās amatu, uzņēmējdarbību vai profesiju, neatkarīgi no tā, vai tas ir valsts vai privāts".

B – *Rumānijas tiesības*

6. Likuma Nr. 193/2000 par negodīgiem noteikumiem līgumos, kas noslēgti starp pārdevējiem vai piegādātājiem un patērētājiem (*Legea privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianţi şi consumatori*) 2. pants, redakcijā, kas bija spēkā, kad tika noslēgts kredītlīgums, par ko ir pamatlieta, ir izteikts šādi:

"1. "Patērētājs" ir jebkura fiziska persona vai fizisku personu grupa, kas veido apvienību un kura līgumos, uz ko attiecas šis likums, darbojas nolūkos, kas ir ārpus tās amata, nodarbošanās vai profesijas.

2. "Pārdevējs vai piegādātājs" ir jebkura fiziska vai juridiska persona, kas saņēmusi atļauju un kura šī likuma aptvertos līgumos darbojas nolūkos, kas ir saistīti ar tās amatu, uzņēmējdarbību vai profesiju, kā arī jebkura cita persona, kas šajos pašos nolūkos darbojas attiecīgās personas vārdā un uzdevumā."

II – **Pamatlieta un prejudiciālais jautājums**

7. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir uzdots saistībā ar civiltiesisku strīdu starp *H. O. Costea*, prasītāju, un *SC Volksbank România SA* (turpmāk tekstā – "*Volksbank*"), atbildētāju, par deklaratīvu prasību, kas celta *Judecătoria Oradea* (Rumānija), pirmās instances civiltiesā.

8. Prasītājs *H. O. Costea* ir advokāts, kurš praktizē komerctiesību jomā. 2008. gadā *H. O. Costea* noslēdza kredītlīgumu ar *Volksbank* (turpmāk tekstā – "apstrīdētais līgums"). Kā norādīts lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, šo līgumu vienlaicīgi noslēdza individuāli praktizējoša advokāta birojs "Costea Ovidiu" kā hipotekārā galvojuma devējs. Proti, tajā pašā datumā, kad tika noslēgts kredītlīgums, individuāli praktizējoša advokāta birojs "Costea Ovidiu" kā nekustamā īpašuma īpašnieks noslēdza līgumu ar *Volksbank*, lai garantētu iepriekš minētā kredīta atmaksu (turpmāk tekstā – "galvojuma līgums"). Šajā nolūkā advokāta biroju "Costea Ovidiu" pārstāvēja *H. O. Costea*. Tieši šis apstāklis ļāva bankas iestādei atbildētājai uzzināt par aizdevuma ņēmēja profesiju.

9. 2013. gada 24. maijā *H. O. Costea* cēla prasību pamatlietā pret *Volksbank*, lūdzot konstatēt kredītlīguma 5. panta a) punktā [4] esošā riska komisijas noteikuma negodīgu raksturu, kā arī atmaksāt visas summas, ko banka tādēļ ir saņēmusi. *H. O. Costea* pamatoja savus argumentus ar savu patērētāja statusu un atsaucās uz likuma Nr. 193/2000 normām, jo ar to Rumānijas tiesībās ir transponēta direktīva. Konkrētāk, *H. O. Costea* uzskata, ka noteikums par riska komisiju nav ticis pārrunāts, bet banka to ir piemērojusi vienpersoniski. No tā prasītājs secina noteikuma negodīgumu un turklāt uzskata, ka hipotekārā garantija, kas papildina kredītlīgumu, šo risku ir novērsusi. Ne noteikuma saturs, ne tā iespējamais negodīgais raksturs lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav aplūkoti [5].

10. Uzskatot, ka pamatlietas atrisinājumam ir nepieciešama direktīvas 2. panta b) punkta interpretācija, *Judecătoria Oradea* ir uzdevusi Tiesai šādu prejudiciālo jautājumu:

"Vai Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 2. panta b) punktā ietvertā jēdziena "patērētājs" definīcija ir interpretējama tādējādi, ka tā iekļauj arī fizisku personu, kura praktizē advokāta profesijā un ir noslēgusi aizdevuma līgumu ar banku, kurā nav norādīts attiecīgā aizdevuma mērķis un kurā šai fiziskajai personai piederošais juridiskais birojs ir norādīts kā hipotēkas devējs?"

11. Rakstveida apsvērumus tiesvedībā Tiesā ir iesniegusi *Volksbank*, Rumānijas valdība, Itālijas valdība, Nīderlandes valdība un Eiropas Komisija. 2015. gada 28. janvāra tiesas sēdē lietas dalībnieki tika aicināti veltīt savus apsvērumus garantijas papildlīguma ietekmei uz patērētāja statusu, kā arī Direktīvas 2011/83/ES preambulas 17. apsvērumā [6] esošo norāžu par divējāda lietojuma līgumu juridisko kvalifikāciju noderīgumam šajā lietā. Mutvārdu apsvērumus sniedza *H. O. Costea*, Rumānijas valdība un Eiropas Komisija.

4 — No lietas materiāliem izriet, ka runa ir par līguma "Īpašajos noteikumos" ietvertu noteikumu "Riska komisija", kas atbilst 0,22 % no kredīta atlikuma un kas ir jāmaksā ik mēnesi termiņā visā līguma darbības laikā.

5 — Par *Volksbank* praksi iekļaut kredītlīgumos noteikumus par riska komisiju ir bijušas vairākas lietas Tiesā. Spriedumā *SC Volksbank România* (C-602/10, EU:C:2012:443) Tiesa noteica, ka Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Direktīva 2008/48/EK par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 87/102/EEK (OV L 133, 66. lpp.) ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to pieļauj valsts pasākumu (šajā gadījumā – valdības steidzamības rīkojumu Nr. 50/2010, 2010. gada 11. jūnija *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 389) par šīs direktīvas transponēšanu valsts tiesībās, kas iekļauj tā materiālās piemērošanas jomā kredītlīgumus, kuru mērķis ir kredīta piešķiršana, kas tiek nodrošināts ar nekustamo īpašumu, lai gan šādi līgumi ir skaidri izslēgti no šīs direktīvas piemērošanas jomas. Rumānijas tiesas ir uzdevušas prejudiciālos jautājumos vēl piecās citās lietās, kuras tomēr ir tikušas izslēgtas no lietu reģistra pēc šo jautājumu atsaukšanas (spriedumi *SC Volksbank România* (C-47/11, EU:C:2012:572), *SC Volksbank România* (C-571/11, EU:C:2012:726), *SC Volksbank România* (C-108/12, EU:C:2013:658), *SC Volksbank România*, (C-123/12, EU:C:2013:460) un *SC Volksbank România* (C-236/12, EU:C:2014:241)]. Spriedumā *Matei* (C-143/13, EU:C:2015:127) Tiesa ir izmantojusi iespēju interpretēt Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktu attiecībā uz atsevišķiem noteikumiem kredītlīgumos, ko noslēguši pārdevēji vai piegādātāji un patērētāji un kuros paredzēta "riska komisija".

6 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Direktīva 2011/83/ES par patērētāju tiesībām un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EK (OV L 304, 64. lpp.).

III – **Ievada apsvērumi**

12. Ievadam ir jāuzsver, ka, lai gan lūgumā uzdot prejudiciālu nolēmumu valsts tiesa norāda, ka līguma tekstā nekādi nav precizēts kredīta mērķis, Rumānijas valdība, tāpat kā Komisija, savos rakstveida apsvērumos ir uzsvērusi, ka apstrīdētajā līguma ir kāds noteikums līguma mērķa identificēšanai, kurā ir norādīts, ka kredīts ir piešķirts "personisko ikdienas izdevumu segšanai". *Volksbank* šo faktu nav apstrīdējusi, un to tiesas sēdē apstiprināja arī *H. O. Costea*.

13. Šajā ziņā, lai gan iesniedzējtiesa uzdod jautājumu saistībā ar situāciju, kurā kredīta mērķis nav precizēts, uzskatu, ka nesaskaņotība starp lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu un Tiesā iesniegtajiem rakstveida apsvērumiem tai nebūtu šķērslis sniegt noderīgu atbildi uz uzdoto prejudiciālo jautājumu.

14. Proti, atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa uzdevusi pašas uz savu atbildību noteiktajā tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu kontekstā, kura pareizība Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības prezumpcija. Tiesas atteikums atbildēt uz valsts tiesas iesniegtu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iespējams tikai tad, ja ir acīmredzams, ka prasītajai Savienības tiesību aktu interpretācijai nav nekādas saiknes ar pamata lietas faktiem vai priekšmetu, ja jautājums ir hipotētisks vai arī ja Tiesas rīcībā nav vajadzīgo faktisko un juridisko elementu, lai lietderīgi atbildētu uz tai uzdotajiem jautājumiem [7].

15. Turklāt, kas attiecas, konkrētāk, uz apgalvotajiem trūkumiem un kļūdām iesniedzējtiesas lēmumā, atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai nevis Tiesa, bet gan valsts tiesa ir kompetenta noteikt faktus, kas izraisījuši strīdu, un izdarīt no tiem secinājumus attiecībā uz nolēmumu, kas tai jāpieņem [8].

16. Šajā lietā prejudiciālais jautājums ir uzdots saistībā ar īpašu strīdu, kura atrisinājums ir atkarīgs no patērētāja jēdziena interpretācijas direktīvā. Turklāt lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pietiekamas norādes, lai Tiesa varētu sniegt valsts tiesai noderīgu atbildi.

IV – **Analīze**

17. Ņemot vērā dažādos elementus, kas ir būtiski noderīgas atbildes sniegšanai uz iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu un uz kuriem savus mutvārdu paskaidrojumus koncentrēja lietas dalībnieki, mana analīze būs par patērētāja jēdzienu direktīvā, kā arī par tādu pārējo faktoru ietekmi uz šo jēdzienu kā atsauce uz divējāda lietojuma līgumiem Direktīvā 2011/83 un saikne starp galveno līgumu (kredītlīgumu) un garantijas līgumu.

A – *Patērētāja jēdziens Direktīvā 93/13*

18. Ārpus īpašajiem dokumentiem patērētāju aizsardzības tiesiskā regulējuma tuvināšanai patērētāja jēdziens caurvij daudzas tādas Savienības tiesību jomas kā konkurences tiesības [9], sadarbība civillietās [10], kopīgā lauksaimniecības un zivsaimniecības politika [11], kā arī citas jomas, kurās ietverti tiesiskā regulējuma tuvināšanas pasākumi [12]. Šādā ziņā daudzie atvasināto tiesību akti, kas paredzēti patērētāju

7 — Skat. tostarp spriedumu *Melki* un *Abdeli* (C-188/10 un C-189/10, EU:C:2010:363, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).

8 — Skat., piemēram, spriedumus *Traum* (C-492/13, EU:C:2014:2267, 19. punkts) un *PreussenElektra* (C-379/98, EU:C:2001:160, 40. punkts).

9 — LESD 102. panta b) punkts un 107. panta 2. punkta a) apakšpunkts.

10 — Briseles Konvencijas par jurisdikciju un tiesas spriedumu izpildi civillietās un kormerclietās (OV 1972, L 299, 32. lpp., konsolidētais teksts OV 1998, C 27, 1. lpp.) 13. pants un Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV L 12, 1. lpp.) 15. pants.

11 — LESD 39. panta 1. punkta c) apakšpunkts un 40. panta 2. punkts.

12 — Piemēram, skat. Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 8. jūnija Direktīvu 2000/31/EK par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību) (OV L 178, 1. lpp.).

aizsardzībai, arī nesniedz vienotu patērētāja jēdziena konceptu [13]. Tādējādi runa ir par tādās daudzās Savienības normatīvās darbības jomās esošu jēdzienu, kurš nav konkrēti iezīmēts primārajās tiesībās [14], kuras kā kategorijas potenciāls, kas ļauj identificēt atsevišķus jautājumus, nav monolīts, bet mainās atkarībā no katra atbilstošā atvasināto tiesību akta. Tā attiecībā uz patērētāja jēdzienu visos tiesību aktos, kuri ietilpst atšķirīgās tiesību jomās un kuriem ir dažādi mērķi, pieeja nav vienota – runa ir par operatīvu un dinamisku jēdzienu, kas tiek definēts ar atsauci uz attiecīgā leģislatīvā akta saturu [15].

19. Šajā lietā Tiesa tiek lūgta interpretēt patērētāja jēdzienu Direktīvā 93/13. Lai to paveiktu, ir skaidri redzams, ka sākumpunkts ir šīs direktīvas 2. panta b) punkta, kurā ir patērētāja definīcija, formulējums.

20. No šīs normas izriet, ka gan patērētāja, gan pārdevēja vai piegādātāja definēšanai būtiska ir joma, kurā indivīds darbojas. Tā direktīvas 2. panta b) punktā ir noteikts, ka patērētājs "ir jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, *darbojas* nolūkos, kas ir ārpus tās amata, nodarbošanās vai profesijas". Savukārt atbilstoši 2. panta c) punktam pārdevējs vai piegādātājs "ir jebkura fiziska vai juridiska persona, kura šīs direktīvas aptvertos līgumos *darbojas* nolūkos, kas ir saistīti ar tās amatu, uzņēmējdarbību vai profesiju, neatkarīgi no tā, vai tas ir valsts vai privāts".

21. Šādā ziņā Tiesas judikatūrā ir uzsvērts, ka pretnostatījums starp pārdevēja vai piegādātāja un patērētāja jēdzieniem nav pilnībā simetrisks (ne visas personas, kuras nevar tikt uzskatītas par pārdevējiem vai piegādātājiem, ir patērētāji), jo juridiskas personas nevar tikt uzskatītas par patērētājiem direktīvas 2. panta izpratnē [16]. Izskatāmajā lietā nav šaubu, ka *H. O. Costea* ir noslēdzis kredītlīgumu kā fiziska persona, nevis kā sava biroja pārstāvis.

22. Pārspriedumi par *H. O. Costea* patērētāja statusu, kas ir lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatā, ir tādēļ, ka viņš darbojas advokāta profesijā. Visi ieinteresētie, kas iesnieguši rakstveida un mutvārdu apsvērumus, izņemot *Volksbank*, uzskata, ka fiziskas personas īstenotajai profesijai nav nekādas ietekmes uz vērtējumu, vai persona var tikt uzskatīta par patērētāju direktīvas 2. panta b) punkta izpratnē. Savukārt *Volksbank* norāda, ka, lai varētu noteikt, vai persona ir patērētājs, esot jānovērtē ne tikai objektīva kritērija esamība – kas izrietot no direktīvas 2. panta b) punkta –, bet esot jāņem vērā arī ar direktīvu saistīts subjektīvs kritērijs – aizsargāt patērētāju kā vājāko pusi, kas nezina tiesību normas. Tā, kā uzskata *Volksbank*, pieņēmums, ka patērētājs ir nevienlīdzīgā situācijā, varot tikt atspēkots, ja izrādītos, ka viņam ir pieredze un informācija sevis aizstāvēšanai.

23. Ņemot vērā definīcijas tekstu direktīvas 2. panta b) punktā, to interpretējot sistēmiski ar pārējiem tās noteikumiem un atbilstoši patērētāja jēdziena pārējos Savienības tiesību aktos interpretācijai judikatūrā, uzskatu, ka *Volksbank* arguments nevar tikt pieņemts.

13 — Tomēr šķiet, ka patērētāja jēdziens ir līdzīgi, bet ne identiski definēts tādos atsevišķos tiesību aktos kā Padomes 1985. gada 20. decembra Direktīva 85/577/EEK par patērētāja aizsardzību attiecībā uz līgumiem, kas noslēgti ārpus uzņēmuma telpām (OV L 372, 31. lpp.), un Eiropas Parlamenta un Padomes 1997. gada 20. maija Direktīva 97/7/EK par patērētāju aizsardzību saistībā ar distances līgumiem (OV L 144, 19. lpp.) – kas atceltas ar Direktīvu 2011/83 –, kā arī Padomes 1990. gada 13. jūnija Direktīva 90/314/EEK par kompleksiem ceļojumiem, kompleksām brīvdienām un kompleksām ekskursijām (OV L 158, 59. lpp.) un Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 11. maija Direktīva 2005/29/EK, kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem (OV L 149, 22. lpp.). Šajā pēdējā turklāt ir atsauce uz jēdzienu "vidusmēra patērētājs", kas atbilstoši Tiesas interpretācijai ir "pietiekami labi informēts, kā arī pietiekami vērīgs un piesardzīgs [..], ņemot vērā sociālos, kultūras un valodas faktorus" (18. apsvērums). Patērētāja jēdziena salīdzinājumam dažādos tiesību aktos skat. M. Ebers, "The notion of "consumer"", *Consumer Law Compendium*, www.eu-consumer-law.org.

14 — Par patērētāja jēdziena dažādajām funkcijām un plašo nozīmi, kas piešķirama šim jēdzienam atsevišķos Līguma pantos, skat. K. Mortelmans un S. Watson, "The Notion of Consumer in Community Law: A Lottery?", J. Lonbay (izd.), *Enhancing the Legal Position of the European Consumer*, BIICL, 1996, 36.–57. lpp.

15 — M. Tenreiro, "Un code de la consommation ou un code autour du consommateur? Quelques réflexions critiques sur la codification et la notion du consommateur", L. Krämer, H.-W. Micklitz un K. Tonner (izd.), *Law and diffuse Interests in the European Legal Order*, *Liber amicorum Norbert Reich*, 349. lpp.

16 — Spriedums *Cape* un *Idealservice MN RE* (C-541/99 un C-542/99, EU:C:2001:625, 16. punkts).

24. Proti, galvenais elements patērētāja jēdzienā, kāds tas ir definēts šajā direktīvā, balstās uz skaidri nosakāmu elementu – līgumslēdzēja situāciju attiecīgajā tiesiskajā darījumā. Šajā ziņā, kā Tiesa to ir uzsvērusi spriedumā *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito*, ir jāņem vērā, ka, "atsaucoties uz līgumslēdzēju statusu – atkarībā no tā, vai tie šo līgumu slēdz profesionālas darbības ietvaros vai nē, – direktīvā ir definēti līgumi, kuriem tā ir piemērojama" [17].

25. Patērētāja statusa noteicošā elementa – jomas, kurā ietilpst attiecīgais darījums, – nozīme ir arī apstiprināta Tiesas judikatūrā par pārējiem tiesību aktiem patērētāju aizsardzības jomā, kuros ir patērētāja jēdziena definīcijai direktīvas 2. panta b) punktā līdzīgas definīcijas. Tā spriedumā *Di Pinto* [18] Tiesa interpretēja patērētāja jēdzienu Direktīvā 85/577/EEK [19] un uzsvēra, ka aizsardzības piemērošanas kritērijs bija tieši saikne, kas saista darījumus, kuru dēļ klienti tika apkalpoti mājās – kuru mērķis bija veicināt reklāmas līgumu noslēgšanu par uzņēmējdarbības pārdošanu – ar komersanta profesionālo darbību, kādēļ viņš varēja apgalvot, ka direktīva piemērojama tikai tad, ja darījums, kura dēļ notika apmeklējums mājās, bija ārpus viņa profesionālās darbības [20].

26. Tā direktīva un judikatūra, kurā interpretēts gan šis tiesību akts, gan Direktīva 85/577, šķiet, ir vērsta uz vienlaicīgi objektīvu un funkcionālu patērētāju definīciju: kas attiecas uz konkrētu personu, nav runa par nedalāmu un negrozāmu kategoriju [21], bet tieši pretēji – statusu, kas novērtējams atbilstoši situācijai, kādā persona ir tiesiskā darījuma vai konkrētas darbības ietvaros visu to darījumu vai darbību starpā, ko tā var veikt ikdienā. Kā to ir uzsvēris ģenerāladvokāts Ž. Mišo [*J. Mischo*] lietā *Di Pinto*, runājot par patērētāja jēdzienu Direktīvas 85/577 2. panta izpratnē, ar šo normu skartās personas "netiek definētas *in abstracto*, bet atbilstoši tam, ko tās dara *in concreto*", tādējādi, ka dažādās situācijās viena un tā pati persona var būt gan patērētājs, gan pārdevējs vai piegādātājs [22].

27. Šī patērētāja kā noteikta tiesiska darījuma dalībnieka koncepcija, kas vienlaicīgi un atkarībā no gadījuma atbilst objektīviem un funkcionāliem elementiem, ir apstiprināta arī Briseles konvencijas jomā, kurā patērētāja jēdzienu arī ir interpretējusi Tiesa, lai gan, kā jau norādīju iepriekš, interpretējot direktīvu, analoģijai jābūt niansētai, ņemot vērā, ka šiem diviem tiesību aktiem ir atšķirīgi mērķi. Tā spriedumā *Benincasa* [23] Tiesa atzina, ka, lai noteiktu, vai persona rīkojas kā patērētājs, "ir jābalstās uz šīs personas pozīciju noteiktā līgumā, ņemot vērā tā raksturu un mērķi un nevis pašas personas subjektīvo situāciju. [..] Viena un tā pati persona var tikt uzskatīta par patērētāju vienos darījumos un uzņēmēju citos darījumos" [24].

17 — C-488/11, EU:C:2013:341, 30. punkts.

18 — C-361/89, EU:C:1991:118.

19 — Ar Direktīvu 2011/83 atcelta direktīva, kuras 2. pantā "patērētājs" tika definēts kā "fiziska persona, kura darījumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kurus nevar uzskatīt par saistītiem ar tās profesionālo darbību".

20 — Spriedums *Di Pinto* (C-361/89, EU:C:1991:118, 15. punkts).

21 — Ģenerāladvokāts F. Džeikobsa [*F. Jacobs*] vārdiem "nepastāv tāds personas statuss kā patērētājs vai nepatērētājs; būtiski ir tas, kādā statusā patērētājs darbojās, noslēdzot konkrēto līgumu". Secinājumi, sniegti lietā *Gruber* (C-464/01, EU:C:2004:529, 34. punkts).

22 — Ģenerāladvokāta Ž. Mišo secinājumi lietā *Di Pinto* (C-361/89, EU:C:1990:462, 19. punkts). Šajā lietā ģenerāladvokāts ierosināja, ka komersanti, kurus apmeklē dzīvesvietā viņu uzņēmējdarbības pārdošanai, ir patērētāji. Tiesa šai pieejai nesekoja.

23 — C-269/95, EU:C:1997:337.

24 — Turpat, 16. punkts. Noslēgumā Tiesa ir nospriedusi, ka "prasītājs, kas ir noslēdzis līgumu profesionālas darbības veikšanai ne šobrīd, bet nākotnē, nevar tikt uzskatīts par patērētāju", 19. punkts. Ģenerāladvokāts nosprieda tāpat, norādot, ka "tieši attiecīgā darbība – nevis, es uzsveru, subjekta iepriekšējā personiskā situācija – ir faktors, kas tiek ņemts vērā Briseles konvencijas 13. pantā, lai izveidotu īpašu tiesu jurisdikcijas sistēmu atsevišķiem līgumiem". Ģenerāladvokāta D. Ruisa-Harabo Kolomera [*D. Ruiz-Jarabo Colomer*) 1997. gada 20. februāra secinājumi, 49. punkts.

28. Konkrētāk, redzam *objektīvu* un *funkcionālu* jēdzienu, kura izpausme ir atkarīga tikai no *viena kritērija* – attiecīgā tiesiskā darījuma iekļaušanas pie profesionālās darbības nepiederošās darbībās. Proti, kā to ir uzsvērusi Rumānijas valdība, direktīvā nav noteikts neviens papildu kritērijs patērētāja statusa noteikšanai. Turklāt runa ir par jēdzienu, kas tiek definēts *atkarībā no situācijas*, t.i., saistībā ar konkrēto tiesisko darījumu [25]. Tādēļ nebūtu jāliedz personai iespēja būt patērētāja situācijā attiecībā uz līgumu, kas neietilpst viņas profesionālajā darbībā vispārējo vai ar profesiju saistīto zināšanu dēļ, bet ir jāņem vērā vienīgi viņas stāvoklis attiecībā uz konkrēto tiesisko darījumu.

29. Šo secinājumu neatspēko *Volksbank* argumenti, kas pamatoti ar direktīvas ideju, konkrētāk, dažādajiem tās preambulas apsvērumiem [26]. Protams, atbilstoši direktīvas sistēmiskam redzējumam ievainojamības un vājākuma jēdzieni attiecībā gan uz spēju vest sarunas, gan informētības līmeni ir šīs direktīvas esības jēga, jo sākumpunkts ir situācija, kurā patērētājs piekrīt vispārējai kārtībai, ko iepriekš noteicis pārdevējs vai piegādātājs, bez iespējām ietekmēt tās saturu [27]. Tomēr šīs ievainojamības un vājākuma idejas, kas parasti ir pamatā patērētāju tiesību aizsardzībai Savienības līmenī [28], nav ierakstītas tiesību aktos, kas regulē patērētāja jēdzienu, kā obligāti nosacījumi atbilstoši to definīcijai pozitīvajās tiesībās. Tā ne patērētāja definīcija, ne kāda cita direktīvas norma nepakārto patērētāja statusa esamību noteiktā situācijā zināšanu neesamībai, dezinformācijai vai faktiski vājākai pozīcijai.

30. Proti, iespēja katrā konkrētā gadījumā diskutēt par patērētāja statusu, atsaucoties uz ar pieredzi, pētījumiem, profesiju, pat patērētāja inteliģenci saistītiem elementiem, būtu pretrunā direktīvas lietderīgajai iedarbībai. Konkrētāk, advokātiem (vai personām ar tiesībām praktizēt tiesību jomā, kā arī citiem profesionāļiem) tiktu liegta aizsardzība daudzos privātās dzīves aspektos. Kā to uzsver Rumānijas valdība, pat ja attiecīgās personas zināšanu līmenis varētu būt pielīdzināms aizdevēja zināšanu līmenim, tas nekādi neietekmē viņa sarunu vešanas spēju, kas paliek identiska spējai, kāda būtu jebkurai citai fiziskai personai saskarsmē ar pārdevēju vai piegādātāju.

31. Protams, Tiesa lietā *Šiba* [29] uzskatīja, ka "advokātiem ir labas zināšanas, kuru patērētājiem parasti nav" [30]. Tomēr šie apsvērumi norāda uz situāciju, kurā attiecīgais advokāts "par atlīdzību sniedz[a] juridiskos pakalpojumus fiziskai personai privātos nolūkos" un tādēļ bija pircējs vai pārdevējs direktīvas 2. panta c) punkta izpratnē [31].

32. Turklāt tādas interpretācijas, kādu piedāvā *Volksbank*, rezultātā patērētāja statuss tiktu liegts visām tām personām, kuras līguma noslēgšanas brīdī ir saņēmušas juridisku vai cita rakstura profesionālu palīdzību [32].

25 — F. Denkinger, *Der Verbraucherbegriff*, De Gruyter Recht, Berlīne, 2007, 287. un nākamās lpp.

26 — Konkrētāk, preambulas 4.–6., 8.–10., 12., 16. un 24. apsvērums.

27 — Spriedumi *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito* (C-488/11, EU:C:2013:341, 31. punkts) un *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, 39. punkts un tajā minētā judikatūra).

28 — Skat. šajā ziņā 1975. gada Eiropas Ekonomikas kopienas sākotnējo programmu par patērētāju tiesību aizsardzību un informācijas politiku (OV C 92, 1. lpp.) un Padomes 1981. gada 19. maija rezolūciju par Eiropas Ekonomikas kopienas otro programmu par patērētāju tiesību aizsardzību un informācijas politiku (OV C 133, 1. lpp.).

29 — C-537/13, EU:C:2015:14.

30 — Turpat, 23. punkts.

31 — Turpat, 24. punkts.

32 — Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa sprieduma *Rampion* un *Godard* (C-429/05, EU:C:2007:575) 65. punktā nosprieda, ka tas, ka kādu pārstāv advokāts, neietekmē Padomes 1986. gada 22. decembra Direktīvas 87/102/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz patēriņa kredītu (OV 1987, L 42, 48. lpp.) 11. panta 2. punkta interpretāciju, atbilstoši kurai valsts tiesa var pēc savas ierosmes piemērot šo normu.

33. Turklāt Tiesa ir noliegusi attiecīgās personas zināšanu vai konkrētās situācijas citās jomās, kas nav direktīvas joma, ietekmi, ja objektīvais nosacījums, ka darbība nevar ietilpt attiecīgās personas profesionālajā jomā, nav ticis izpildīts. Tāds bija gadījums saistībā ar Direktīvu 85/577, attiecībā uz kuru spriedums *Di Pinto* pierāda, ka, ja persona rīkojas savu profesionālo darbību ietvaros, faktisko zināšanu neesamība neapšauba viņas profesionālo statusu [33].

34. Visbeidzot, uzskatu, ka patērētāja jēdziens Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 2. panta b) punkta izpratnē ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā ietilpst fiziska persona, kura darbojas advokāta profesijā un kas noslēdz kredītlīgumu ar banku, lai gan šīs personas advokātu birojam piederošs nekustamais īpašums turklāt figurē kā hipotekārais galvojums šajā līgumā, ja, ņemot vērā visus pierādījumus, kas ir valsts tiesas rīcībā, izrādās, ka šī persona ir rīkojusies tādiem mērķiem, kas neietilpst tās profesionālajā darbībā.

B – *Patērētāja jēdziens attiecībā uz divējāda lietojuma līgumiem*

35. Atbilstoši iepriekšējiem apsvērumiem uzskatu, ka, lai atbildētu uz šo prejudiciālo jautājumu, ir lietderīgi pētīt "divējāda lietojuma līgumus", ņemot vērā tostarp to, ka šis jautājums tieši attiecas uz līgumu, kurā kredīta mērķis nav ticis precizēts.

36. Šādā nolūkā Rumānijas valdība, tāpat kā Nīderlandes valdība, ir norādījusi uz sprieduma *Gruber* noderību, lai šajā lietā noteiktu *H. O. Costea* patērētāja statusu [34]. Savukārt Eiropas Komisija gan savos rakstveida apsvērumos, gan tiesas sēdē ir norādījusi uz Direktīvas 2011/83 preambulas 17. apsvēruma nozīmību. Gan šis apsvērums, gan spriedums *Gruber* abos gadījumos atšķirīgās jomās norāda uz divējāda lietojuma līgumiem.

37. Kritēriji, kas ļauj noteikt, vai līgums ietilpst personiskā jomā vai profesionālā jomā, spriedumā *Gruber* un Direktīvā 2011/83 ir atšķirīgi. Kā norādīju iepriekš, uzskatu, ka šīs lietas apstākļos atbilstošais ir Direktīvas 2011/83 kritērijs.

38. Spriedumā *Gruber* [35] Tiesa situācijās ar divējāda lietojuma līgumiem sliecās interpretēt patērētāja jēdzienu šauri. Attiecīgā interpretācija dod priekšroku mazsvarīguma kritērijam – persona nevar atsaukties uz īpašas kompetences normām attiecībā uz patērētājiem, kas paredzētas Briseles konvencijā, "izņemot, ja profesionālā lietošana ir tik *mazsvarīga*, ka tai ir nenozīmīga loma attiecīgās darbības kopējā kontekstā" [36]. Tiesa šajā kontekstā noteica, ka pierādīšanas pienākums gulstas uz personu, kura paredz atsaukties uz konvencijas 13.–15. pantu [37].

39. Direktīvas 2011/83 preambulas 17. apsvērumā, kura formulējums ir visai atšķirīgs, ir izvēlēts kritērijs, kas balstīts uz dominējošo mērķi – "divējāda lietojuma līgumu gadījumā, ja līgums ir noslēgts ar mērķi, kas daļēji ir saistīts un daļēji nav saistīts ar personas komercdarbību, un ar komercdarbību saistītais mērķis ir tik ierobežots, ka nav dominējošs līguma kopējā kontekstā, arī šāda persona būtu jāuzskata par patērētāju".

33 — Tā Tiesa uzskatīja, ka "visloģiskāk ir uzskatīt, ka vidusmēra informēts uzņēmējs zina uzņēmējdarbības vērtību un katras darbības, kas nepieciešama tā pārdošanai, vērtību, tādēļ, ja viņš to uzsāk, tai nebūtu jābūt nepārdomātai un brīnuma ietekmētai", spriedums *Di Pinto* (C-361/89, EU:C:1991:118, 18. punkts).

34 — Spriedums *Gruber* (C-464/01, EU:C:2005:32), kas pasludināts lietā par flīžu iegādi un uzstādīšanu fermā, kas bija arī *Gruber* ģimenes mājoklis.

35 — C-464/01, EU:C:2005:32.

36 — Spriedums *Gruber* (C-464/01, EU:C:2005:32, 54. punkts). Mans izcēlums.

37 — Turpat, 46. punkts.

40. Tā, lai gan atbilstīgi sprieduma *Gruber* mazsvarīguma kritērijam līguma iekļaušanai personiskajā jomā nepieciešama profesionālā izmantošana, kas ir tik ierobežota, ka var tikt uzskatīta par nenozīmīgu, Direktīvā 2011/83 ir izvēlēts līdzsvarotāks risinājums, izmantojot dominējošā mērķa kritēriju līguma kopējā kontekstā.

41. Kā to tiesas sēdē norādīja Eiropas Komisija, *Gruber* judikatūras piemērošana direktīvas interpretācijā ir pieļaujama ar piesardzību. Proti, Tiesas judikatūrai, kurā interpretēts patērētāja jēdziens gan Briseles konvencijas 13. panta, gan Regulas Nr. 44/2001 15. panta izpratnē, ir ierobežota pieeja, nešaubīgi ņemot vērā, ka šajās normās ir paredzēti izņēmumi vispārējam jurisdikcijas kritērijam, kas balstīts uz atbildētāja domicilu, un tādējādi tās ir interpretējamas šauri [38]. Tā patērētāja jēdziena šaura piemērošana divējāda lietojuma līgumos nešķiet automātiski pārnesama pēc analoģijas uz tādām īpašām normām, kas paredzētas patērētāju aizsardzībai, kā direktīva [39].

42. Turklāt ne nejauši Direktīvas 2011/83 preambulas 17. apsvērumā ir pieņemta atšķirīga pieeja no spriedumā *Gruber* izmantotās. Proti, sarunu laikā par šo direktīvu Eiropas Parlaments ierosināja grozījumu, ar kuru skaidri tika piedāvāts grozīt patērētāja definīciju, lai tā attiektos uz "visām fiziskām personām, kuras [..] darbojas nolūkos, kas *galvenokārt* nav saistīti ar tās komercdarbību, uzņēmējdarbību, amatniecisko darbību vai profesiju" [40]. Pēc tam sekojošajās sarunās Eiropas Parlaments piekrita saglabāt patērētāja definīciju un svītrot apstākļa vārdu "galvenokārt" ar nosacījumu, ka preambulas apsvērumā, kas paredzēts patērētāja definīcijas skaidrošanai un sākotnēji balstīts spriedumā *Gruber* [41], vārds "mazsvarīgi" tiek aizstāts ar vārdu "galvenokārt" [42].

43. Galu galā, raugoties gan uz dažādajām funkcijām, kādas patērētāja jēdziens pilda dažādos normatīvajos aktos, gan secinājumu, kas izriet no tiesību akta pieņemšanas vēstures, uzskatu, ka Direktīvas 2011/83 preambulas 17. apsvērumā ir noteikts līguma dominējošā mērķa kritērijs.

44. Kas attiecas uz šo lietu, sliecos uzskatīt, tāpat kā Rumānijas valdība un Komisija, ka paskaidrojuma Direktīvas 2011/83 preambulas 17. apsvērumā izmantošana patērētāja jēdziena interpretācijai ir piemērojama arī direktīvas kontekstā. Proti, šis vērtējums ir pamatots, ņemot vērā kopējo mērķi un skaidro saikni, kas vieno šos abus tiesību aktus. Tā Direktīva 2011/83 ir tiesību akts, ar ko groza direktīvu [43]. Turklāt šajos abos dokumentos patērētāja jēdziens ir izteikts gandrīz identiski; vienīgā atšķirība ir tāda, ka, lai gan direktīvā ir tikai atsauce uz "profesiju", Direktīvā 2011/83 ir atsauce uz "komercdarbību, uzņēmējdarbību, amatniecisko darbību vai profesiju".

45. Tādēļ, lai noskaidrotu, vai kāda persona var tikt uzskatīta par patērētāju direktīvas nolūkiem apstākļos, kad ir norādes, ka attiecīgajam līgumam ir divējāds lietojums, tādējādi, ka nav skaidri redzams, ka šis līgums ticis noslēgts vienīgi personiskiem mērķiem vai profesionāliem mērķiem, dominējošā mērķa kritērijs sniedz instrumentu, kas, pārbaudot visus attiecīgo līgumu aptverošos apstākļus [44] un novērtējot valsts tiesas rīcībā esošos objektīvos pierādīšanas līdzekļus, ļauj noteikt, ciktāl profesionālie vai neprofesionālie mērķi regulē konkrēto līgumu.

38 — Skat., piemēram, spriedumus *Shearson Lehman Hutton* (C-89/91, EU:C:1993:15, 18. punkts) un *Gabriel* (C-96/00, EU:C:2002:436, 39. punkts).

39 — Par šo diskusiju skat. N. Reich, H.-W. Micklitz, P. Rott un K. Tonner, *European Consumer Law*, 2. izd., Intersentia, 2014, 53. lpp.

40 — 2011. gada 22. februāra Ziņojums par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par patērētāju tiesībām, Iekšējā tirgus un patērētāju aizsardzības komiteja, A7-0038/2011, 36. lpp., grozījums Nr. 59. Mans izcēlums.

41 — Padomes 2011. gada 20. maija dokuments Nr. 10481/11, 3. lpp.

42 — Padomes 2011. gada 8. jūnija dokuments Nr. 11218/11, 5. lpp.

43 — Ar Direktīvu 2011/83 tika aizstātas Direktīvas 85/577/EEK un 9/7/EK un grozītas Direktīvas 93/13/EEK un 1999/44/EK. Attiecībā uz Direktīvu 93/13, lai gan Komisijas priekšlikumā (COM(2008) 614, galīgā redakcija) bija paredzēta pilnīga atkāpšanās un tās integrēšana jaunajā direktīvā, beigu beigās ar Direktīvu 2011/83, izmantojot tās 32. pantu, Direktīvā 93/13 tika iekļauts tikai jauns 8.a pants par stingrākiem noteikumiem, kurus dalībvalstis var ieviest patērētāju aizsardzībai.

44 — Nav apšaubāms, ka dominējošā mērķa kritērijs nešaubīgi rada zināmu sarežģītību savā praktiskajā piemērošanā. Par to skat. L. D. Loacker, "Verbraucherverträge mit gemischter Zwecksetzung», *Juristenzeitung* 68, 2013, 234.–242. lpp.

46. Lai arī gan Eiropas Komisija, gan *H. O. Costea* tiesas sēdē ir norādījuši, ka valsts tiesas sniegtais faktu apraksts neatklāj nevienu elementu, kas ļautu noteikt, ka runa ir par divējāda lietojuma līgumu, iesniedzējtiesai ir jānoskaidro faktiskā situācija par kredīta mērķi, izmantojot tās rīcībā esošos pierādījumus, starp kuriem nešaubīgi ir pašā līgumā paredzētie precizējumi, kuru saturs varētu pamatot pieņēmumu, ka runa ir par kredītu personiskiem mērķiem.

47. Noslēgumā uzskatu, ka gadījumā, ja valsts tiesa uzskatītu, ka nav skaidri redzams, ka līgums tika noslēgts vienīgi personiskiem vai vienīgi profesionāliem mērķiem, attiecīgā līgumslēdzējpuse ir jāuzskata par patērētāju, ja līguma vispārējā kontekstā profesionālais mērķis nav dominējošais, ņemot vērā visus apstākļus un valsts tiesas rīcībā esošo pierādīšanas līdzekļu, kas tai jāpārbauda, vērtējumu.

C – *Saistība starp galveno līgumu un papildlīgumu*

48. Visbeidzot, vēl ir jāatrisina jautājums par iespējamo ietekmi, kāda apstāklim, ka galvenais kredītlīgums tika garantēts ar nekustamo īpašumu, kas paredzēts aizdevuma ņēmēja profesionālajai darbībai, varētu būt uz *H. O. Costea* kvalificēšanu par patērētāju.

49. Šajā ziņā gan Rumānijas valdības, gan Komisijas sniegtajos apsvērumos ir uzstāts uz to, ka garantijas līgums neietekmējot kredītlīgumu. Šajos apsvērumos, kā arī *H. O. Costea* mutvārdu apsvērumos tiesas sēdē tika uzsvērta individuāli praktizējošā advokāta biroja "Costea Ovidiu" trešās personas statuss attiecībā pret kredītlīgumu un tika norādīts, ka tas vien, ka šim birojam piederošs nekustamais īpašums ir kredītlīguma garantija, nenozīmē, ka šis birojs būtu kļuvis par kredītlīguma pusi.

50. Kā ir ticis norādīts Tiesai iesniegtajos apsvērumos, uzskatu, ka pastāv divas atsevišķas juridiskās saiknes: pirmkārt, tā, kas saista *H. O. Costea* kā fizisku personu – kā aizdevuma ņēmēju – un banku, un, otrkārt, tā, kas saista individuāli praktizējoša advokāta biroju "Costea Ovidiu" – kā hipotekāro garantētāju – ar banku. Abas juridiskās saiknes ir jāaplūko autonomi, tāpēc otrajai – kam turklāt ir papildinošs raksturs – nav nekādas ietekmes uz pirmās raksturu.

51. Šajā ziņā Tiesas judikatūrā ir zināmas norādes uz saikni starp līgumiem, kurus var uzskatīt par papildinošiem, un to attiecīgajiem galvenajiem līgumiem gan Direktīvā 85/577, gan Regulā Nr. 44/2001. Tā attiecībā uz pirmo iepriekš minēto direktīvu Tiesa spriedumā *Dietzinger*[45] nosprieda, ka, ņemot vērā garantijas līgumu papildinošo raksturu, Direktīvas 85/577 2. panta 1. punkta pirmajā ievilkumā, kas ietver patērētāja definīciju, tie ir "jāinterpretē tādējādi, ka garantijas līgumam, ko noslēgusi fiziska persona, nerīkojoties profesijas ietvaros, nav piemērojama direktīva, ja parāda atmaksu garantē kāda cita persona, kas rīkojas profesionālās darbības ietvaros"[46]. Šādā pašā ziņā, interpretējot Regulas Nr. 44/2001 15. panta 1. punktu, Tiesa, secinot spriedumā *Česká spořitelna*[47], nosprieda, ka šī norma "ir jāinterpretē tādējādi, ka fiziska persona, kurai ir ciešas profesionālās saiknes ar sabiedrību, tādas kā vadītāja amats vai tās kontrolpakete, nevar tikt uzskatīta par patērētāju šīs normas izpratnē gadījumā, kad tā galvo par vienkāršo vekseli, kas izsniegts, lai garantētu šīs sabiedrības saistības saskaņā ar līgumu par kredīta piešķiršanu"[48].

52. Tomēr šajā lietā esam pretējā situācijā. Proti, iespējamais profesionālais aspekts var būt saistīts vienīgi ar papildinošo līgumu, ciktāl *H. O. Costea* noslēdza garantijas līgumu kā sava individuāli praktizējošā advokāta biroja likumīgais pārstāvis. Tādēļ atšķirībā no lietām *Dietzinger* un *Česká spořitelna* šajā lietā nav piemērojama maksima *accesorium sequitur principale* tādā ziņā, ka

45 — C-45/96, EU:C:1998:111.

46 — Turpat, 23. punkts. Tomēr maksimas *accesorium sequitur principale* piemērošana netika uzskatīta par pietiekamu, lai uzskatītu, ka Direktīvas 87/102 piemērošanas jomā ietilpst garantijas līgums, kas noslēgts kredīta atmaksas nodrošināšanai, lai gan ne galvotājs, ne kredīta saņēmējs nerīkojās savas profesionālās darbības ietvaros. Skat. šajā ziņā spriedumu *Berliner Kindl Brauerei* (C-208/98, EU:C:2000:152).

47 — C-419/11, EU:C:2013:165.

48 — Turpat, 40. punkts.

papildinošajam līgumam būtu jābūt galvenā līguma sekām, bet katra no šīm juridiskajām saiknēm ir jāņem vērā individuāli, lai varētu konstatēt dažādās funkcijas, ko pilda viens indivīds. Proti, šajā lietā noteicošais ir nevis noteikt *H. O. Costea* kā likumīgā pārstāvja statusu garantijas līguma, kas ir papildinošs līgums, kontekstā, bet gan noskaidrot, kāda ir viņa situācija kredītlīgumā, kas ir galvenais līgums.

53. Tā fakts, ka *H. O. Costea* parakstīja garantijas līgumu kā advokātu biroja pārstāvis nekādi negatīvi neietekmē *H. O. Costea* patērētāja statusu attiecībā uz galveno līgumu – kredītlīgumu. Tieši pretēji, ņemot vērā iepriekš minēto judikatūru, var pat, iespējams, apgalvot, ka papildinošo garantijas līgumu ietekmēja galvenais līgums [49].

54. Visu šo iemeslu dēļ uzskatu, ka nozīme, kāda ir bijusi fiziskai personai kā sava individuāli praktizējoša advokāta biroja likumīgajam pārstāvim, noslēdzot papildinošo garantijas līgumu, nekādi neietekmē viņa patērētāja statusu attiecībā uz galveno kredītlīgumu.

V – **Secinājumi**

55. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz *Judecătoria Oradea* uzdoto prejudiciālo jautājumu sniegt šādas atbildes:

Patērētāja jēdziens Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 2. panta b) punkta izpratnē ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā ietilpst fiziska persona, kura darbojas advokāta profesijā un kas noslēdz kredītlīgumu ar banku, lai gan šīs personas advokātu birojam piederošs nekustamais īpašums turklāt figurē kā hipotekārais galvojums šajā līgumā, ja, ņemot vērā visus pierādījumus, kas ir valsts tiesas rīcībā, izrādās, ka šī persona ir rīkojusies tādiem mērķiem, kas neietilpst tās profesionālajā darbībā.

Gadījumā, ja valsts tiesa uzskatītu, ka nav skaidri redzams, ka līgums ticis noslēgts vienīgi personiskiem vai vienīgi profesionāliem mērķiem, attiecīgā līgumslēdzējpuse ir jāuzskata par patērētāju, ja līguma vispārējā kontekstā profesionālais mērķis nav dominējošais, ņemot vērā visus apstākļus un valsts tiesas rīcībā esošo pierādīšanas līdzekļu, kas tai jāpārbauda, vērtējumu.

Nozīme, kāda ir bijusi fiziskai personai kā sava individuāli praktizējoša advokāta biroja likumīgajam pārstāvim, noslēdzot papildinošo garantijas līgumu, nekādi neietekmē viņa patērētāja statusu attiecībā uz galveno kredītlīgumu.

49 — Tomēr papildinošajam kritērijam kā elementam, kas ļauj noteikt Savienības tiesību piemērojamību, ir savas robežas. Skat. šajā ziņā ģenerāladvokāta F. Ležē [*P. Léger*] secinājumus lietā *Berliner Kindl Brauerei* (C-208/98, EU:C:1999:537, 65. punkts).